

УДК: 37.036.5

DOI 10.33514/1694-7851-2022-4-347-349

Шаршеева А.Ж.

ага окутуучу

И. Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университети

sharsheeva@mail.ru

Амеркулова Ж.Дж.

ага окутуучу

И. Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университети

jibek.amir@mail.ru

Шаршеева А.Ж.

старший преподаватель

Кыргызский государственный университет имени И. Арабаева

sharsheeva@mail.ru

Амеркулова Ж.Дж.

старший преподаватель

Кыргызский государственный университет имени И. Арабаева

jibek.amir@mail.ru

Sharsheeva A.Zh.

Senior Lecturer

Kyrgyz State University named after I. Arabaev

sharsheeva@mail.ru

Amerkulova J.J.

Senior Lecturer

Kyrgyz State University named after I. Arabaev

jibek.amir@mail.ru

СТУДЕНТТЕРДИН ЧЫГАРМАЧЫЛЫК ЖӨНДӨМДӨРҮН ӨНҮКТҮРҮҮ

РАЗВИТИЕ ТВОРЧЕСКИХ СПОСОБНОСТЕЙ У СТУДЕНТОВ

DEVELOPMENT OF THE CREATIVE ABILITIES

Аннотация: Бул макалада студенттердин окуу ишмердүүлүктөрүндөгү чыгармачыл жөндөмдүүлүгүн өнүктүрүү маселесинин актуалдуулугу каралды. Чыгармачыл мүмкүнчүлүктөрүн эске алуу менен этап боюнча өнүктүрүү жана студенттердин жеке демилге көтөрүп чыгуу менен чыгармачыл мүмкүнчүлүктөрүн ишке ашырууга, стандарттуу эмес кырдаалдарга даяр болууга умтулуу, инсандык билимдер жана ыктар менен толуктоо маселелери каралды.

Негизги сөздөр: чыгармачылык, шык-билим, жөндөм, өнүктүрүү.

Аннотация: В данной статье представлена актуальность проблемы развития творческих способностей студентов в их учебной деятельности. Рассмотрены условия развития творческих способностей, связанные с выработкой у студентов стремления к проявлению соб-

ственной инициативы, готовности действовать в нестандартных ситуациях, наполнять личностными смыслами знания и умения.

Ключевые слова: творчество, способности, знания, умения.

Annotation: This article presents the relevance of the problem of developing the creative abilities of students in their educational activities. The conditions for the gradual development of creative abilities related to the development of students' desire to display their own initiative are considered, readiness to act in non-standard situations, to fill with personal meaning knowledge and skills.

Keywords: creativity, abilities, knowledge, skills.

“Чыгармачылыктын сыры эргүү булактарын жашыра билүүдө”
Альберт Эйнштейн

Учурда билим берүү жана окуу процессине көз караштар өзгөрүп, ар кандай предметтер боюнча программаларга оңдоолор киргизилүүдө. Материалды көндүм адат менен жаттоо негизги идеяларды жана мыйзамдарды түшүнүүгө орун бере баштады. Дисциплиналар боюнча аудиториядан тышкаркы иштер жаңы формалар менен байыды: студенттердин илимий иштери боюнча, илимий иштерди коргоо боюнча конкурстар, турнирлер, олимпиадалар, жагдай (кейстер) ыкмасы, сабак-экскурсия, сабак-дебат, талкуу, мастер класс, ролдук оюн, кайсы бир курч социалдык проблемага арналган сабак-спектаклдер жана ушул сыяктуулар өткөрүлө баштады. Мунун баары абдан актуалдуу болгондуктан биздин көңүл буруубузду талап кылат.

Чыгармачылык жөндөмдөр - изилдөөнүн актуалдуу жана кызыктуу предмети болуп саналат. Студенттердин жөндөмдүүлүктөрүнүн проблемасын изилдөө дайыма чоң кызыгууну жаратып келген, ал студенттерден кадимкидей иш-аракеттерди эмес, ой жүгүртүүнүн ийкемдүүлүгүн, оперативдүү ориентациясын, жаңы шарттарга көнүүнү жана маселелерди чечүүгө чыгармачылык мамилени талап кылат [3, 112-б].

Студенттер уккандарынын 15%, көргөндөрүнүн 40% жана иштеп тапкандарынын 85% эсинде сакташат. Демек, студенттин жан дүйнөсүн байыткан жана түбөлүккө байыта турган иш-аракет керек. Чыгармачылык потенциалды, чыгармачыл ой жүгүртүүнү өнүктүрүү жогоруда белгиленгендей иш берүүчүлөрдүн талаптарынын бири. Чыгармачыл жөндөмдөрдү көрсөтүүсүнө эң кеңири таралган тоскоолдуктар: “күлкүлүү” болуу, “башкаларга окшобогон” болуу коркунучу, пессимизмге ыктоо, уялчаактык, менталитеттин өзгөчөлүгү, чөйрө, изоляция, өз көз карашын билдире албоо [4, 25-б].

Чыгармачыл жөндөмдүүлүктөрдү көрсөтүүнүн даражасы, шыктануусу алардын өнүгүшүнөн жана студенттин таланттуулугунан гана эмес, ошондой эле көп даражада социалдык чөйрөдөн да көз каранды.

Ушуга байланыштуу биз студенттердин чыгармачылык жөндөмдүүлүктөрүн көрсөтүүгө, ишке ашырууга аракет кылуу үчүн керек болгон иш-чараларды аныктадык:

➤ инсандын кызыгуу чөйрөсүн кеңейтүүнү өнүктүрүү үчүн бизде вокалдык студия, бий студиясы, машыгуу залы бар, бул багыттар студенттин кийинки жашоосунда да колдонулат;

➤ Чыгармачыл жөндөмдүүлүктөрүн көрсөтүү үчүн өзүн жогору баалоо өтө маанилүү болгондуктан, ага стимулдаштыруу жана ар кандай мактоо, мактоо баракчалары, акчалай сыйлыктар, ыраазычылык каттар, баалуу белектер, ошондой эле упайлар менен дем берүү аркылуу таасир этүүнү максатка ылайыктуу деп институтта практикаланып келет;

➤ Эгерде эмоционалдык чөйрөдө салыштырмалуу монотондуу туруктуулук пайда болсо, чыгармачылык жөндөмдүүлүктөр алсызыраак көрүнөт, ошондуктан биз билим берүү ишмердүүлүгүндө көп түрдүүлүктү сунуштайбыз, бул жерде биздин оюбузча, сабак-

долбоорлор, иштиктүү оюндар, топтук тапшырмалар, мында студенттер чыгармачыл демилгени көрсөтүп, көндүмдөрүн, профессионалдык ишмердүүлүктө жөндөмдүүлүктөрүн өнүктүрө алышат;

➤ Жупташып иш алып барганда чыгармачылык жөндөмдүүлүктөр ачык көрүнөт, ошондуктан биз студент+мугалим вариантын сунуштайбыз жана бул тандемди изилдөө тармагында да, концерттик иш-чараларда да колдонсо болот, мисалы биздин институтта ар кандай конференциялар өткөрүлөт жана ар бир студенттин, окутуучунун сүйүктүү "Кош жылдыз" долбоору иш алып келе жатат;

➤ Биз жекече өнүгүүнү каалаган студенттердин чыгармачылык жөндөмдүүлүгүн өнүктүрүү зарыл деп эсептейбиз, бул жерде: эссе жазуу, докладды коргоо, конференцияда сөз сүйлөө колдонулат, атап айтканда, өзүнө абдан ишенген жана аң-сезими өнүккөн студенттердин жоопкерчилиги жана милдети бул жерде белгиленет;

➤ анчалык активдүү эмес, тартынчаак, чыгармачыл жөндөмдүүлүктөрүн өнүктүрүүдөн уялган студенттер да бар, биз бул маселени төмөнкүдөй чечүүнү сунуштайбыз, адегенде студентти бул ишке көрүүчү, калыстар тобунун мүчөсү, сценаристтин жардамчысы, көз карандысыз эксперт катары тартканда ал аркылуу студенттин институттун окуу ишмердигине жана коомдук турмушуна кызыгуусу артат да, бул маселенин акырындык менен чечилишинен студенттердин активдүүлүгү жогорулап, ошону менен катар эле студенттердин чыгармачыл потенциалы ойгонот [6, 223-б.].

Окутуучу катары биздин алдыбызда турган студенттердин чыгармачыл жөндөмдүүлүктөрүн өнүктүрүүнүн резервдерин издөө жана алардын чыгармачыл мүмкүнчүлүктөрүн ачуу зарылчылыгы алардын чыгармачыл жөндөмдүүлүктөрүн өнүктүрүү маселесин өзгөчө актуалдуу кылат. Бул иш чыгармачыл иш-чараларды өткөрүүдө гана эмес, тарбиялык иштерде да эске алынуусу керек.

Ошондуктан, биз окуу процессинде чыгармачыл ыкмаларды колдонууну сунуштайбыз, а түгүл олуттуу экономикалык, бухгалтердик дисциплиналарга да лекциялар, иштиктүү баарлашуулар, викториналар, талкуулар менен студенттерди кызыктырса болот [4, 310-б.].

Адамдын ийгиликтүү кесипкөй өнүгүүсү үчүн, бул процессте маанилүү жана негизги ролдордун бири-чыгармачыл потенциалды ойготуу экенин эстен чыгарбашыбыз керек, ал бир гана өнүктүрүлбөстөн, институт, студенттер тарабынан стимулдашып, колдоого алынышы керек.

Колдонулган адабияттар:

1. Педагогика боюнча авторефераттар жана диссертациялар китепканасы <http://nauka-pedagogika.com/pedagogika>
2. Недвига Н.И. Техникалык адистин атаандаштыкка жөндөмдүү инсандык моделин калыптандырууда рефлексивдүү мамиле / Н.И. Недвига // СевНТУнун жарчысы. 104-чыгарылыш: Педагогика: Сб. илимий тр. / Севастополь: көрүү. СевНТУ, 2018. – FROM.
3. Дружинин В.Н. Жалпы жөндөмдөрдүн психологиясы. – Петербург: «Петр» басмасы, 2015. – 368 б.
4. Педагогика жана психология Григорович Л.А. Марцинковская Т. D_Uchpos_2013. – 480 б.
5. Реферун: <http://www.referun.com/>
6. Окутуунун теориясы жана методикасы. Кукушин В.С. 2015. 474 б.

Рецензент: пед. илим. канд., доц. Иманакунова К.Ш.